

22 באוקטובר 2023

לכבוד

פרופ' אריה צבן

נשיא אוניברסיטת בר אילן ויו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות

בדוא"ל President.Office@biu.ac.il

ובדוא"ל dvora@mail.iucc.ac.il

שלום רב,

הנדון: פגיעה במרחב הדמוקרטי בקמפוסים - הסתה נגד הסטודנטים והמרצים הערבים

לנוכח ההידרדרות החמורה בשיח כלפי הסטודנטים והמרצים הערבים ברוב האוניברסיטאות והמוסדות להשכלה גבוהה, ראיתי לנכון לפנות אליך בבקשה לקיום פגישה ובדברים כדלקמן:

1. ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי הינה גוף ייצוגי ומקצועי, שפועל למען קידום זכויותיהם ומעמדם של האזרחים הערבים במערכת החינוך ובהשכלה הגבוהה. בתוך כך הוועדה פועלת, ביחד עם גורמים שונים במערכת החינוך ובאקדמיה, למען הסרת חסמים בפני נגישותם של תלמידים ערבים ללימודים אקדמיים.

2. האזרחים הערבים בישראל נתונים למסע הסתה מסוכן החל מאירועי הזוועה מיום 7.10.23 והמלחמה שמתחוללת מאז. הם סומנו ע"י חלקים רבים בחברה הישראלית כאויבים, ובוצעו כלפיהם התנכלויות קשות בטענות גורפות של "תמיכה בטרור". זאת, לצערנו, בליבוי ובעידוד של בעלי תפקידים וגורמים ממלכתיים.

3. מסע זה לא פסח על המוסדות להשכלה גבוהה, כאשר במרבית הקמפוסים מתנהל מאז פרוץ האירועים קמפיין מאורגן של הסתה ורדיפה פוליטית. תלונות ודיווחים רבים שהגיעו אלינו מצביעים בבירור על קיומן של קבוצות רבות ברשתות החברתיות שמנהלות צייד מכשפות שיטתי נגד סטודנטים ומרצים ערבים.

4. בהתאם למידע שמופץ ע"י קבוצות אלה, ובלחץ שהן מפעילות, ננקטו עד כה הליכי השעיה והרחקה נגד עשרות סטודנטים, ובחלק מהמקרים אף לפני מיצוי הליכי הבירור הנדרשים ובהתבסס על נתונים מוטעים. למען הדיוק אציין, כי מקצת ההליכים ננקטו ע"י האוניברסיטאות, ואילו במרביתם ננקטו ע"י המכללות.

5. לפי בדיקה שנעשתה ע"י מומחים וארגונים לזכויות אדם, שנרתמו ביחד איתנו לבלימת מסע הרדיפה, ברוב המקרים מדובר בפרסומים לגיטימיים, המוגנים בחופש הביטוי. במקרים רבים מדובר בקריאות להפסקת המלחמה או להימנע מפגיעה בילדים ובחפים מפשע או אף בתפילות

שגרתיות לשמירה על חייהם של אלה. זאת, בנוסף לפרסומים שמבטאים את תחושת הכאב וחוסר האונים שאוחזת בכולנו בימים נוראים אלה.

6. בעוד שהסטודנטים הערבים נתונים לרדיפה ולהליכים כאמור, הרשתות החברתיות וקבוצות דיון בקמפוסים, שבחלקן מזוהות במובהק עם גורמים בעלי אג'נדות פוליטיות עוינת כלפי הציבור הערבי, רוויות בפרסומים גזעניים, שמציגים את הסטודנטים הערבים כתומכי טרור, ושקוראים לנהוג כלפיהם באלימות ולבצע בהם פעולות נקם. זאת, בנוסף להכפשות נגד מרצים שיצאו נגד מסע הרדיפה, ושתוארו אף הם בכינויים כמו "אויבים" ו"גייס חמישי". בשלב זה לא נראה שננקטים צעדים משמעותיים נגד פרסומים אלה.

7. מעבר לפגיעה בחופש הביטוי שלהם, מסע הרדיפה הציב את הסטודנטים הערבים במציאות חדשה, מסוכנת ונפיצה. הם חשופים למתקפות מילוליות ואף פיזיות בקמפוסים ומחוצה להם, וזאת בנוסף לקשיים הנפשיים, תחושות הפחד וחוסר הביטחון. בו בזמן הם מרגישים שהופקרו לגורלם בהתמודדות עם סיטואציה קשה זו, ללא תמיכה מספקת וללא הגנה אפקטיבית.

8. בהקשר זה אבקש לשתף אותך בכך שכבר מתקבלות אצלנו פניות של סטודנטים מבוהלים ומפוכדים, ששוקלים להפסיק את לימודיהם האקדמיים, וזאת בנוסף לתלמידים שרק התקבלו ללימודי שנה א' ושכבר חושבים על אי-התייצבות ללימודים ו/או על חלופות אחרות.

9. השלכות חמורות ומצערות אלו קורות דווקא כאשר אנחנו מתחילים לראות תוצאות חיוביות למאמצים רבים שנעשו בשנים האחרונות למען הרחבת נגישותם של האזרחים הערבים ללימודים אקדמיים, ובתוך כך למניעת נשירת סטודנטים ערבים מההשכלה הגבוהה. אנחנו אומנם לקחנו חלק במאמצים כאמור, אך לא מעט מהלכים ותוכניות מבורכות וחשובות בהקשר זה ננקטו ע"י האוניברסיטאות או בשיתוף איתן.

10. לא מן הנמנע להזכיר בהקשר זה, כי האזרחים הערבים בישראל נמצאים גם כן בנקודת מוצא נחותה בקבלה ללימודים אקדמיים. להווי ידוע, כי הם נמנים, גיאוגרפית, חברתית וכלכלית, עם אוכלוסיית הפריפריה, על כל המשתמע מכך, וכי ההפליה ההיסטורית כלפיהם פגעה בשוויון ההזדמנויות שלהם בלימודים אקדמיים.

11. מכאן החרדה העמוקה שאוחזת בנו לנוכח מסע ההסתה והרדיפה שמתחולל בקמפוסים; ולצערי, אנחנו כבר מזהים מצוקה ממשית בקרב סטודנטים ערבים רבים, והערכתנו היא שמרקם החיים האקדמי והסטודנטיאלי דוהר לקראת שסע חסר תקדים בחומרתו ובהשלכותיו החברתיות והחינוכיות.

12. ההשלכות והמציאות החדשה שנוצרו כאמור מציבות בפני כולנו אתגרים רציניים, אשר דורשים היערכות מיוחדת ודחופה, בטרם יהיה מאוחר מדי; ודווקא בשל כך נדרשת עכשיו הקפדה יתרה בשמירה על זכויות הסטודנטים בקמפוסים. בכל מקרה ותחת כל מצב רדיפה פוליטית מקומה לא יכירנה במוסדות אקדמיים, שהינם ביתם וכור מחצבתם של ערכי היסוד בדבר חופש הביטוי, השוויון, הסובלנות ורב-התרבותיות.

13. מכאן ומכל האמור לעיל פנייתי זו אליך ואל חברי ועד ראשי האוניברסיטאות לפעול בדחיפות על מנת לשמור על ביטחונם וזכויותיהם של הסטודנטים הערבים בקמפוסים, ולהבטחת חזרה של מרחב אקדמי תקין, מכיל וסובלני; ובתוך כך לשנן בפני גורמי המשמעת באוניברסיטאות

את חובתם דווקא בימים קשים אלה לנהוג ברגישות, בשוויוניות, ותוך מתן קיום מירבי לחופש הביטוי ולזכויותיהם של סטודנטים בהליכי משמעת.

14. אנחנו מוכנים לקחת חלק בכל פעילות נדרשת על מנת לבלום את ההתדרדרות ולהבטיח אווירת לימודים נקייה מכל סוג של הסתה, גזענות ואלימות. לצורך בחינת אפיקי פעולה משותפים, נשמח אם תפעל לקידום פגישה בינינו, בהשתתפות נציגות של סטודנטים ואנשי/נשות אקדמיה מטעמנו, ובין נציגים מטעם ור"ה.

מפאת החשיבות והדחיפות אודה על התייחסותך מוקדם ככל הניתן.

בברכה,

ד"ר שרף חסאן, יו"ר ועדת המעקב לענייני
החינוך הערבי

העתקים – נשיאי האוניברסיטאות חברי ור"ה (בדוא"ל)